

17 Państwo Karola Wielkiego

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

III. Średniowieczna Europa. Uczeń:

1) umiejscawia w czasie i przestrzeni państwo Franków.

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- postacie: Chlodwiga, Pepina Krótkiego, Karola Wielkiego,
- daty: 756, 800.

ROZUMIE

- przyczyny, które skłoniły Chlodwiga do przyjęcia chrztu,
- znaczenie porozumienia między Pepinem Krótkim a papieżem dla losów obu tych przywódców,
- pojęcia: odrodzenie karolińskie, sztuki wyzwolone.

POTRAFI

- wskazać na mapie pierwsze siedziby Franków,
- określić rolę chrześcijaństwa w umacnianiu państwa Franków,
- przedstawić okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego,
- opowiedzieć o podbojach dokonanych przez Karola Wielkiego,
- przedstawić okoliczności odnowienia zachodniego cesarstwa rzymskiego,
- porównać Imperium Karolińskie ze starożytnym cesarstwem rzymskim,
- wskazać na mapie zasięg Imperium Karolińskiego,
- scharakteryzować organizację państwa Karola Wielkiego,
- wyjaśnić, w czym przejawiało się odrodzenie karolińskie,
- ocenić rolę Karola Wielkiego w rozwoju cywilizacji europejskiej.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna.

I. Wprowadzenie

Podajemy temat i cele lekcji.

Przypominamy uczniom okoliczności upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego oraz rolę, jaką w tym procesie odegrały plemiona barbarzyńskie. Korzystając z mapy ściennej ukazującej podział i upadek Imperium Rzymskiego, wskazujemy kierunki przemieszczania się plemion germańskich. Jako jedno z takich plemion wskazujemy Franków. Lokalizujemy na mapie pierwsze siedziby Franków.

II. Rozwinięcie

Zapisujemy na tablicy pytania, na które uczniowie będą szukać odpowiedzi na lekcji:

- Dlaczego władca Franków Chlodwig przyjął chrzest?
- Jak doszło do przejścia władzy przez Pepina Krótkiego?
- Kiedy i w jakich okolicznościach doszło do odnowienia zachodniej części cesarstwa rzymskiego?
- Czym różniło się Imperium Karolińskie od Imperium Rzymskiego?
- Czym było i jakich dziedzin dotyczyło odrodzenie karolińskie?

Odcytujemy tekst źródłowy ► [PDF](#). Zachęcamy uczniów do wskazania problemów, przed którymi stanął Chlodwig. Następnie rozdajemy uczniom do indywidualnego rozwiązania schematy drzewa decyzyjnego (materiał dla nauczyciela) ► [PDF](#) z wpisany problemem: *Chlodwig chce panować na podbitych obszarach. Jak może wzmocnić swoje państwo?* oraz celami i wartościami: *Utrzymanie władzy i jedności na nowym terytorium*.

Uczniowie powinni sformułować na schematach drzewa decyzyjnego dwa możliwe rozwiązania: *Przyjęcie chrztu* lub *Rozwiązanie militarne*.

Po wypełnieniu drzewa decyzyjnego ► [PDF](#) wspólnie z uczniami wyjaśniamy, jaką rolę odegrało chrześcijaństwo w umacnianiu państwa Chlodwiga. Podkreślamy szczególnie pozycję nowej religii we wzmocnieniu pozycji panującego.

Odnosząc się do treści podrozdziału *Utworzenie Państwa Kościelnego* (s. 95), a także znajdującej się tam ilustracji, przedstawiamy losy dynastii Merowingów oraz działalność jednego z dostojników dworskich – Pepina Krótkiego, który doprowadził do odsunięcia potomków Chlodwiga od władzy. Zwracamy uwagę na rolę papieża w tym procesie oraz na konsekwencje zawarcia porozumienia między Pepinem a papieżem dla przywódcy Franków oraz głowy Kościoła.

Korzystając z mapy ściennej Europy w okresie wczesnośredniowiecznym, wskazujemy położenie i zasięg Państwa Kościelnego.

W kolejnej części lekcji informujemy, że po śmierci Pepina władzę w państwie Franków przejął jego syn – Karol Wielki. Przed nowym władcą stanęło wiele wyzwań. Należały do nich:

- zjednoczenie ziem germańskich i powiększenie terytorium państwa,
- umocnienie pozycji państwa Franków w świecie chrześcijańskim,
- usprawnienie funkcjonowania państwa,
- odrodzenie cywilizacyjne.

Dzielimy klasę na cztery zespoły i rozdajemy im instrukcje ► . Grupa II otrzymuje dodatkowo tekst źródłowy ► .

Grupa I

Jesteście rycerzami Karola Wielkiego. Opowiedzcie słuchaczom o podbojach swojego władcy. Wyjaśnijcie, z kim walczyliście i jakie były skutki waszych działań. Swoje wyprawy i związane z nimi zmiany terytorialne państwa Franków wskażcie na mapie ściennej. Do przygotowania wypowiedzi wykorzystajcie informacje z podrzdziału *Koronacja cesarska Karola Wielkiego* (s. 96) oraz mapę (s. 97).

Grupa II

Zrelacjonujcie rozmowę, którą papież Leon III i Karol Wielki mogli przeprowadzić w bazylice św. Piotra po koronacji cesarskiej w 800 r. Przedstawcie argumenty papieża uzasadniające przekazanie korony cesarskiej Karolowi oraz argumenty Karola Wielkiego ukazujące jego stosunek do Kościoła. Do przygotowania wypowiedzi wykorzystajcie informacje z podrzdziału *Koronacja cesarska Karola Wielkiego* (s. 96) oraz tekst źródłowy.

Grupa III

Jesteście urzędnikami Karola Wielkiego. Opowiedzcie słuchaczom o organizacji Imperium Karolińskiego. Wyjaśnijcie też, czym różniło się to państwo od cesarstwa rzymskiego. Do przygotowania wypowiedzi wykorzystajcie informacje z podrzdziału *Imperium Karolińskie* (s. 96–97) oraz mapę (s. 97).

Grupa IV

Jesteście mnichami żyjącymi w państwie Karola Wielkiego. Opowiedzcie słuchaczom o odrodzeniu karolińskim, które stało się waszym udziałem. Do przygotowania wypowiedzi wykorzystajcie informacje z podrzdziału *Odrodzenie karolińskie* (s. 97–98).

Uczniowie przygotowują się w grupach do wystąpienia, po czym prezentują swój dorobek.

III. Podsumowanie

Informujemy uczniów, że biograf Karola Wielkiego napisał, iż władca ten stworzył państwo, które stało się wzorem dla następnych pokoleń Europejczyków. W swobodnej rozmowie zachęcamy uczniów, aby ustosunkowali się do tej opinii.

W podsumowaniu rozmowy na temat opinii biografą Karola Wielkiego zachęcamy uczniów do wykonania ćwiczenia 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 39).

Metody kontroli

Ćwiczenia 1 i 2 (zeszyt ćwiczeń, s. 38).

Praca domowa

Uzasadnij, że Karola, władcę Franków, słusznie nazwano Wielkim. Przygotuj prezentację multimedialną przedstawiającą dokonania tego władcy.

Materiał dla nauczyciela

Drzewo decyzyjne

Metoda służy odnajdywaniu różnych rozwiązań danego problemu i dokonaniu wyboru rozumianego jako podjęcie decyzji w kwestii planowanego działania, ze świadomością wszystkich jego skutków.

Zastosowanie drzewa decyzyjnego pozwala uczniom dostrzec związki zachodzące między różnymi wydarzeniami i zaproponowanymi rozwiązaniami. Uzmysławia też, że każde przyjęte wyjście jest zawsze powiązane z różnorodnymi skutkami, a wpływ na podejmowanie decyzji mają również cele i wartości przyjęte przez osobę dokonującą wyboru. Metoda ta służy pobudzeniu myślenia łączącego się z tworzeniem hipotez, a także sprzyja samodzielnemu formułowaniu sądów.

Przebieg pracy

1. Zdefiniowanie problemu w taki sposób, aby uczniowie mieli możliwość dokonania wyboru między co najmniej dwiema decyzjami.
2. Ustalenie celów i wartości.
3. Podanie kilku rozwiązań.
4. Określenie pozytywnych skutków każdego rozwiązania.
5. Określenie negatywnych skutków każdego rozwiązania.
6. Podjęcie decyzji.

Proces podejmowania decyzji może zostać przedstawiony w formie graficznej.